

Epävirallisen maatalousministerikokouksen 14.-16.9.2022 neuvostoraportti

Kokous

Epävirallinen maatalousministerikokous 14.-16.9.2022

EU:n maatalousministerit kokoontuivat epäviralliseen maatalousministerikokoukseen Tšekin Prahaan 14.-16.9.2022. Suomea epävirallisessa ministerikokouksessa edusti maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen.

Maatalousministerien kokouksen aiheena oli globaali ruokaturva ja uusien genomimuokkaustekniikoiden rooli kestävämmän ruokajärjestelmän aikaansaamiseksi. Kokoukseen osallistuivat myös Moldovan ja Georgian maatalousministerit sekä Ukrainan maatalousministeri etäyhteydellä.

Maatalousministerit painottivat ruokaturvan takaamisen tärkeyttä EU:ssa ja maailmanlaajuisesti. Ministerit näkivät, että mm. EU:n sisäisellä ja kansainvälisellä koordinaatiolla sekä yhteisellä maatalouspolitiikalla (YMP) on merkittävä rooli ruokaturvan takaamisessa. On edistettävä kestäviä ja resilientimpiä ruokajärjestelmiä. Myös mm. toimivat sisämarkkinat, kansainvälinen kauppa, tuotantopanosten saannin varmistaminen, täsmävilljely, ruokahävikin vähentäminen ja lyhyiden toimitusketjujen edistäminen nähtiin tärkeinä ruokaturvan takaamisessa.

Suomi ja monet muut jäsenmaat toivat keskustelussa esiin, että uusilla genomimuokkaustekniikoilla voi olla merkittävä rooli kestävämmän ruokajärjestelmän kehittämisessä. Tekniikoilla voisi olla potentiaalia mm. satotasojen kasvattamisessa ja kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämisessä kehitettäessä esim. kuivuudelle ja taudeille vastustuskykyisempiä kasveja. Monet jäsenmaat kuitenkin myös totesivat, että on noudatettava varovaisuusperiaatetta. Komissio kertoi laativansa aiheesta lainsäädäntöaloitteen vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla.

Puheenjohtajamaa Tšekki alusti ruokaturvakeskustelua toteamalla, että ruoan ja tuotantopanosten hinnat ovat nousseet. Pitkällä aikavälillä väestön määrä kasvaa, lämpötilat nousevat ja tuholaisien määrä kasvaa. Vastatakseen näihin haasteisiin, on tärkeää investoida tutkimukseen ja teknologioihin. Puheenjohtajan mukaan on korkea aika ajatella uusia genomimuokkaustekniikoita.

Tuottajajärjestöjen eurooppalaisen kattojärjestön COPA:n puheenjohtaja Christiane Lambert totesi, että ruoan, energian ja lannoitteiden hinnat ovat ennennäkemättömällä tasolla. Viime aikoina on ollut myös vakavia sääolosuhteita, kuten paloja Keski-Euroopassa. Lambert kritisoi, että komission puheenjohtaja von der Leyen ei puheessaan unionin tilasta 14.9.2022 nostanut ruokaturvaa avainasiaksi. Lambert painotti, että täytyy ylläpitää maatalouden resilienssiä. Jatkossa täytyy tuottaa tehokkaammin ja kestävämmän. EU:ssa tarvitaan työkaluja tuottaa kestävämmän ja tähän tarvitaan innovaatioita. Lisäksi tarvitaan nopeita hyväksymisprosesseja matalariskisille aineille sekä täsmävilljelyä.

Osuuskuntien eurooppalaisen kattojärjestön COGECA:n puheenjohtaja Ramón Armengol totesi ruokajärjestelmien kestävyysparantamisen olevan tärkeää. Kustannukset ovat kasvaneet uhaten tuotantoa. Komissio teki toimia keväällä ja komission pitäisi myös jatkossa toimia. EU:n energiantarjontaa tulisi monipuolistaa. Energiasektorin ylimääräiset tuotot pitäisi ohjata maatalouteen. Ruokaturvan tulisi olla avainasemassa jokaisessa politiikassa. Lisäksi Armengol totesi, että uudet teknologiat ovat tärkeitä ja ne tarvitsevat rahoitusta. Lisäksi kauppapolitiikassa pitäisi olla tasapuoliset tuotantostandardit.

Nuorten tuottajien eurooppalaisen kattojärjestön CEJA:n puheenjohtaja Diana Lenzi totesi, että tarvitaan ajatusmallin muutosta. Ruokaturvan tulisi olla osa kaikkea. Kaikkia mahdollisia työkaluja tulee käyttää ja tarttua mahdollisuuksiin. EU:n on parannettava resilienssiä. Tarvitaan myös parempia riskinhallintavälineitä maatilatasolla.

Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan (AGRI) puheenjohtaja Norbert Lins totesi ruokaturvan olevan kaikkein tärkein aihe. Ratkaisuja on tehtävä nopeasti. Lins kritisoi komission asetusehdotusta kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä. Linsin mukaan komission on katsottava ehdotusta uudelleen, sillä se antaa väärän signaalin nykyisessä tilanteessa, jossa ruokaa pitää tuottaa enemmän. Lisäksi täsmäviljelyllä on roolinsa ratkaisussa.

Maatalouskomissaari Wojciechowski kertoi, että solidaarisuuskaistojen kautta Ukrainasta on tuotu paljon viljaa. Mustanmeren satamien avaaminen on auttanut. Huolimatta näistä positiivisista kehityksistä, ruokaturva on ja tulee olemaan haaste tulevana kuukausina ja jopa vuosina. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on sekoittanut globaaleja kauppavirtoja. Komissio on tarjonnut varoja globaalin ruokaturvan parantamiseksi. Komissaari totesi, että kansainvälisesti on koordinoitava ruokaturvatoimia, jotta voidaan säästää voimia. On pyrittävä myös vastustamaan Venäjän viestiä, jonka mukaan ruokaturvan heikkeneminen johtuu EU:n asettamista sanktioista. Kesäkuun maailman kauppajärjestön (WTO) konferenssista saatiin hyvä tulos, kuten myös syyskuun 2021 YK:n ruokahuippukokouksesta.

Komissaari totesi mm. inflaation ja lannoitteiden saatavuuden olevan isoja haasteita EU:ssa. Komission puheenjohtaja von der Leyen on todennut, että lannoitesektori energia-intensiivisenä sektorina voisi mahdollisesti saada energiayhtiöiden voittojen verotuksen kautta kerättäviä varoja. Sodan syttymisen jälkeen komissio on tehnyt toimia, kuten avannut kriisivarauksen, antanut valtiontukimahdollisuuksia sekä antanut ottaa kesantoaloja ruokakasvien viljelyyn. Komissaari totesi, että keskipitkällä aikavälillä yhteiselle maatalouspolitiikalla (YMP) on merkittävä rooli ruokaturvan takaamisessa. YMP auttaa tuotantokapasiteetin ylläpitämisessä. YMP:n kautta tehdään myös toimia mm. ravinteiden kiertätyksen ja biokaasun edistämiseksi. Pitkällä aikavälillä on jatkettava resilientin ruokajärjestelmän rakentamisesta. On tärkeää turvata energian ja tuotantopanosten saanti niin, ettei olla riippuvaisia vain muutamista maista. On myös tärkeää vastata luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Komissio työstää Pelloilta pöytään -strategian alaisia aloitteita, jotka vastaavat näihin haasteisiin. Myös täsmäviljelyllä on roolinsa.

Komissaari totesi uusista genomimuokkaustekniikoista, että innovaatioiden potentiaalia on hyödynnettävä. Uusilla tekniikoilla voidaan saavuttaa mm. korkeampia satoja vähemmällä pinta-alalla sekä vähentää kasvinsuojeluaineiden ja tuotantopanosten käyttöä. On suunniteltava lainsäädäntökehikko, joka edistää ruokaturvaa ja antaa riittävää tukea. Komissio on jo pitänyt aiheesta julkisen konsultation. Komissio antaa aiheesta lainsäädäntöehdotuksen vuoden 2023 toisella neljänneksellä. Puheenjohtaja oli kutsunut paikalle myös kaksi alustajaa. Ensimmäinen oli professori Miroslav Trnka. Hän puhui kasvavista sään riskeistä ja ilmastomuutoksen sietokyvyn heikkenemisestä vehnäntuotannossa Euroopassa ja globaalisti. Vehnäntuotannossa on kasvava maailmanlaajuinen ja alueellinen tuottavuusriski, sillä alueet, joilla esiintyy enemmän kuivuutta ovat vehnän tuotantoalueita. Dataa ilmastomuutoksesta on ollut jo kauan, mutta ei ole toimittu sen mukaisesti. Lämpötila on noussut ja kuivuus on kasvanut. Professorin mukaan tällä hetkellä vehnän jalostusohjelmat eivät riittävästi valmistaudu ilmaston epävakauteen ja muutoksiin.

Toinen alustaja oli tohtori Roman Hobza. Hän puhui uusista genomimuokkaustekniikoista, niiden po-

tentiaalista ja rajoituksista käytössä. Hän totesi, että nykyään kasvin genomia voidaan muokata tarkemmin, kuin aiemmin. Alan yritykset eivät kuitenkaan ole Euroopassa ja aivovuotoa tapahtuu pois Euroopasta. Uusien genomimuokkaustekniikoiden kiellon takia Euroopassa hävitään kilpailukyvyssä ja tuotoissa. Ratkaisuna tarvitaan mm. lainsäädännön muutosta, projektien ja start-up-yritysten tukemista sekä parempaa viestintää suurelle yleisölle. Hyötyjä EU:lle olisi esimerkiksi suora taloudellinen hyöty, veden säästö kuivilla alueilla, kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden käytön vähennys sekä korkeammat sadot.

Puheenjohtaja oli kutsunut paikalle myös Ukrainan, Moldovan ja Georgian maatalousministerit, joista Ukrainan maatalousministeri oli paikalla etäyhteydellä ja kaksi muuta paikan päällä.

Ukrainan ministeri Mykola Solskyi keskittyi puheenvuorossaan solidaarisuuskaistoihin. Ministeri kiitti, että Ukraina on pystynyt viemään merkittävän määrän viljaa. Satamien käyttö voidaan kuitenkin estää milloin tahansa. On pystyttävä kasvattamaan kuljetuskapasiteettia rajoilla sekä madaltavamaan kuljetuskustannuksia. Taloudellinen tuki on tarpeen.

Moldovan ministeri totesi, että Moldovassa halutaan moderni maatalous. Maanviljelijät Moldovassa kohtaava monia haasteita. Korkeilla tuotantokustannuksilla on negatiivinen vaikutus tuottavuuteen. Moldovassa yritetään löytää vaihtoehtoisia vientikanavia tuotteille, jotka ennen vietiin itään. Moldovan hallitus pyrkii löytämään ratkaisuja kompensoida kohonneita energiakustannuksia viljelijöille. Ruokaturvan takaaminen on erittäin tärkeää.

Georgian ministeri totesi, että suurin osa georgialaisista on EU-jäsenyyden kannalla. Kohonneilla tuotantokustannuksilla on negatiivinen vaikutus. Teknologisella kehityksellä on tärkeä rooli vastata haasteisiin, kuten matalaan tuottavuuteen. Tarvitaan yhteisiä ja koordinoituja toimia.

Puheenjohtaja oli esittänyt ministereiden keskustelun pohjaksi kaksi kysymystä:

1. Miten nykyisten ja tulevien haasteiden (ilmastonmuutos, sota, inflaatio jne.) osalta koordinoidaan paremmin EU:n sisällä ja maailmanlaajuisesti, jotta saadaan aikaan enemmän kaikkien toimien synergiaa ja tehokkuutta globaalin ruokaturvan varmistamiseksi?
2. Kestävemmän ruokajärjestelmän kehittäminen keskittyy usein tuotannon intensiteetin laskemiseen. Mikä voisi olla uusien teknologioiden ja uusien jalostustekniikoiden panos kestävemmän ruokajärjestelmän aikaansaamiseksi?

Maatalousministerit painottivat ruokaturvan takaamisen tärkeyttä EU:ssa ja maailmanlaajuisesti. Ministerit näkivät, että mm. EU:n sisäisellä ja kansainvälisellä koordinaatiolla sekä yhteisellä maatalouspolitiikalla (YMP) on merkittävä rooli ruokaturvan takaamisessa. On edistettävä kestäviä ja resilientimpiä ruokajärjestelmiä. Myös toimivat sisämarkkinat sekä kansainvälinen kauppa nähtiin tärkeinä ruokaturvan takaamisessa. Tuotantopanosten saanti on varmistettava. Myös täsmäviljelyllä, ruokahävikin vähentämisellä ja lyhyiden toimitusketjujen edistämällä nähtiin olevan rooli.

Keskustelussa ministeri Kurvinen mm. totesi, että Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainassa on dramaattiset vaikutukset jo ennestään heikentyneeseen maailman ruokaturvaan. Ruokaketjun toimijoiden ja päätöksentekijöiden tulee koordinoida toimenpiteitä tehokkaammin ruokaturvan takaamiseksi.

Yksittäisissä puheenvuoroissa nousi mm. esiin, että elintarvikeyritykset pitäisi olla niiden joukossa, joille turvataan energiansaanti. Lisäksi ehdotettiin yhteistä keskustelua maatalous- ja kehitysministerien kanssa ruokaturvasta. Joissakin puheenvuoroissa myös kritisoitiin komission asetusehdotusta kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä.

Suurin osa jäsenmaista olivat sitä mieltä, että uusilla genomimuokkaustekniikoilla voi olla merkittävä rooli kestävämmän ruokajärjestelmän kehittämisessä. On tärkeää investoida uusiin teknologioihin. Tekniikoilla voisi olla potentiaalia mm. satotasojen kasvattamisessa ja kasvinsuojeluaineiden käytön

vähentämisessä kehitettäessä esim. kuivuudelle ja taudeille vastustuskykyisempiä kasveja. Keskustelussa oli myös muutamia kriittisempiä ääniä. Monet jäsenmaat totesivat, että on noudatettava varovaisuusperiaatetta. Tekniikoiden on perustuttava tieteelliseen näyttöön, ne pitää ottaa käyttöön niin, että kansalaiset hyväksyvät ne ja ne eivät saa aiheuttaa haittaa ihmisten terveydelle ja luonnon monimuotoisuudelle. Yksittäisessä puheenvuorossa todettiin, että uudet genominmuokkaustekniikat eivät tarjoa ratkaisua ruokaturvaan lyhyellä aikavälillä. Jäsenvaltiot totesivat odottavansa komission lainsäädäntöehdotusta asiasta.

Ministeri Kurvinen totesi keskustelussa, että uusilla genominmuokkaustekniikoilla tuotettujen kasvien käyttö parantaisi ruokajärjestelmän joustavuutta ja kestävyyttä mm. vähentämällä maatalouden tuotantopanosten tarvetta. Ministeri totesi kannattavansa vahvasti komission tavoitteita saada aikaan lainsäädäntöehdotus, joka heijastaisi uutta tieteellistä tietoa, ei vaikeuttaisi innovaatioita eikä vaarantaisi EU:n kilpailukykyä.

Loppupuheenvuorossaan komissaari Wojciechowski totesi, että solidaarisuuskaistat ovat olleet menestys. Komissaari kiitti jäsenvaltioita ja erityisesti Puolaa ja Romaniaa. Komissaari totesi olevansa samaa mieltä maatalousministereiden kanssa, että EU:n täytyy jatkaa toimiaan tehdä maataloudesta kriisinkestävämpi ja kestävämpi. Komissaari totesi uudet genominmuokkaustekniikat sisältävät mahdollisuuksia, mutta niiden kanssa pitää olla varovainen ja kaiken täytyy perustua tieteelliseen analyysiin. Komission ehdotus asiasta on tulossa vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen. EU:lla on vastuu ruokaturvasta niin EU:ssa kuin koko maailmassa, sillä EU on iso kauppakumppani. EU:n on pidettävä yllä tuotantostandardien korkea taso ja edistää niitä. Maanviljelijöitä on autettava korkeiden tuotantopanostuskustannusten kanssa. On löydettävä tehokkaita ratkaisuja sopeutuaksemme ilmastonmuutokseen ja tiede voi auttaa tässä. Uudet genominmuokkaustekniikat eivät ole kalliita ratkaisuja, pitää vain muuttaa EU:n lainsäädäntöä. Lisäksi EU:n täytyy edistää vapaata kauppaa ja kuljetuksia etenkin Ukrainasta solidaarisuuskaistojen kautta. Puheenjohtajan mukaan keskustelussa selkeästi tuli esiin, että ruokaturvan takaamisessa täytyy ottaa mukaan paikalliset, globaalit ja kansainväliset kumppanit. On hyvä, että EU on jo toiminut ruokaturvan eteen. Keskusteluja jatketaan kaikilla tasoilla.

Suomen edustajat

Ministeri Antti Kurvinen, ea Pertti Hakanen, Laura Uusitalo MMM, Kari Valonen EUE

Asiakirjat

-

Liitteet -

Viite -